

Pokusna rižina polja osnovana 1949. godine

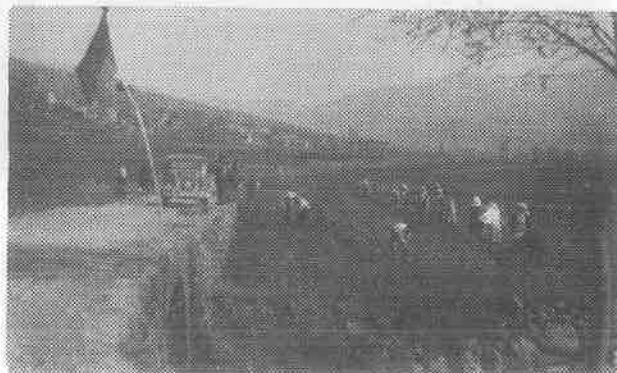
Svečana ribarska večera, koja je potakla osnivanje rižinih polja i ribnjaka u Jelasu 1948. godine, bila je povod i za pokuse uzgoja riže, napose u Dalmaciji, gdje je bila oskudica hrane zabrinjavajuća pojava. Stoga se, pun poslovne inicijative, ministar V. Buljan odlučio na kampanju osnivanja pokusnih rižinih polja.

U rano proljeće 1949. godine krenuo je iz Zagreba osobni automobil Andrije Zamberlina pomoćnika ministra krcat sjemenom riže sa šoferom i zaduženim osnivačem pokusnih rižinih polja, inž. N. Fijanom, na Poljoprivredno dobro »Raša« u Istri.

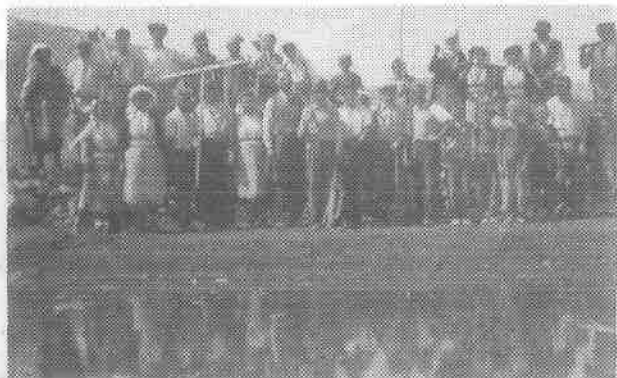
Na samom ušću rijeke Raše u more, kod crpne stanice sela Sv. Foska, izgrađene su veće površine pokusnih rižinih polja u Istri. Osobitim zalaganjem inž. A. Sardelić, ovdje su postignuti vanredni rezultati uzgoja riže, a iza toga su sagrađeni i prvi šaranski ribnjaci u Istri.

Po završenoj misiji u Raši odmah je stigao iz Zagreba, od ministra ribarstva, drugi zadatak. Pravac kretanja preko Senja i Zadra u Dalmaciju. Ovdje su manje parcele pokusnih rižinih polja stavljene u pogon i dalje dane na brigu i upravljanje Oblasnom NO za Dalmaciju: u kninskom kraju pokusna rižina polja Čitljane i Garjak, u sinjskom kraju: Čitluk I i Čitluk II,

te Smradovo, u imotskom kraju: Nugar, Perinuša, Vrgorac I i Vrgorac II, u južnoj Dalmaciji: Rogotin na ušću Neretve i Pridvorje kraj Dubrovnika.

Pokusno rižino polje, Smradovo kraj Sinja
— omladinska akcija

Pokusno rižino polje u Čitluku kraj Sinja

Omladinke na radnoj akciji izgradnje rižinog polja
Smradovo

Pokusno rižino polje Gorjak kraj Knina

Pokusno rižino polje Nugar kraj Imotskog

Foto: Ing. Fijan

U susjednoj NR Bosni i Hercegovini: Ljubuški, a u NR Crnoj Gori Poljoprivredno dobro Bar.

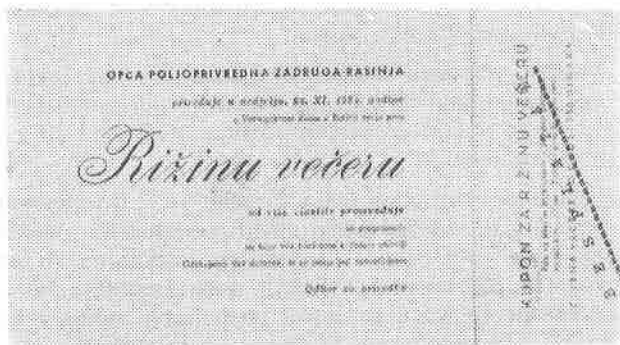
Vanredni uspjesi uzgoja riže u ovoj brzopletoj akciji bili su na Poljodobru Raša i kod Zadruga »Orah« u Vrgorcu, gdje je uzgoj riže prihvaćen i afirmiran kroz niz godina.

Na zadružnom sektoru u Hrvatskoj valja istaći uspjeti uzgoj riže u Zadruzi Rasinja kraj Koprivnice.

Feudalni ribnjak u Rasinji

Foto: Ing. Fijan

Sva sirova riža bila je ljuštena u ljuštionici riže Slavonski Brod, koja je postojala i u staroj Jugoslaviji, u privatnom posjedu. Otpaci ljuštenja riže, zvani koštan, koristili su se kao riblja hrana u Jelasu. Hranjiva vrijednost otpadaka ljuštenja riže bila je vrlo slaba.

Omladinci, koji su gradili rižna polja u Jelasu, prilikom odlaska sa radne akcije primili su po 5 kg riže, dok su radnici i službenici zaposleni na ribnjacima i u AOR-u ministarstva ribarstva mogli kupiti uz cijenu od 5 dinara po kg, po pet kg riže.

Kampanja sjetve i uzgoja riže odmah iza oslobođenja, 1946. godine završena je desetak godina kasnije, 1956. godine. Za to vrijeme riža, uzastopno gajena na gotovo istim površinama, iscrplila je, uz ekstenzivan način uzgoja, izgrađena rižišta. Kako je iz Slovenije ministar Boris Kidrič na ribarskoj večeri 1948. godine potaknuo masovni uzgoj riže, tako je opet iz Slovenije Litostroj uzrokovao njegov pad, masovnim uvozom riže za svoje proizvode, izvezene u Burmu. Jeftina i masovna pojava uvozne riže bila je glavni uzrok likvidaciji sjetve riže u SR Hrvatskoj.

Međutim, u SR Makedoniji i dalje se uzgaja riža, i to na velikim površinama od oko 4.000 ha u Kočanima i selu Petrovec, a u rižnim poljima gaji se i dvogodišnji šaran. Prema podacima iz naučnog rada: inž. Nikola H. Petrovski, izdanog u Skoplju 1955. godine od Zavoda za ribarstvo SR Makedonije, trogodišnji pokusi uzgoja šarana u rižnim poljima dali su ove rezultate: U Petrovcima 119,7 kg/ha šarana, u Kočanima 121,7 kg/ha dvogodišnjeg šarana. Ukupno 400 tona dvogodišnjeg šarana.

Kalkulacija uzgoja riže uz sadašnje cijene na tržištu

Živežne namirnice	1948. g.			1977. g.		1948. g.	1977. g.
	Puna cijena koštanja P. C. K. za 1 kg St. Din	Maksimirana cijena za 1 kg St. Din	Razlika u cijeni %	Maksimirana cijena u maloprodaji kg	Poskupljenje za 30 g. koliko puta	Koliko riže? za kg ribe ili mesa	Koliko riže? za kg ribe ili mesa
Ljuštena riža	2,59	5,00	93%	2.000	40×	—	—
Živi šaran	23,00	33,15	44%	3.000	9,1×	1:6,6	1:1,5
Svinjetina	83,88	41,25	50%	6.600	8,3×	1:8,3	1:3,3
			gubitak				

Cijene u 1977. godini za ljuštenu rižu u Trgovini »Zvijezda«, Zagreb:

pakovana riža 1 kg iz Makedonije 20,00 dinara
pakovana riža 1 kg iz uvoza 22,00 dinara

Cijena živih šarana 10. III 1977. na tržnici Dolac u Zagrebu 30,00 dinara.

Cijena svinjetine u maloprodaji Zagrebačka mesnica: meso iz uvoza:

I klasa 68,00 dinara
II klasa 66,00 dinara
III klasa 64,00 dinara

Iako je inicijator sjetve riže u SR Hrvatskoj bivši direktor Instituta za slatkovodno ribarstvo prof. J. Plančić, sve do danas nema naučne radnje o teoriji i praksi sjetve riže kod nas. Iz napred navedene tabele vidi se, da je i danas uzgoj riže i te kako rentabilan posao. Na našim je naučnim ustanovama da ovo naše 10-godišnje iskustva uzgoja riže ponovo uzmu u razmatranje i realiziraju, u praksi.

Ing. Nikola Fijan